

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. xviii. Ministros dei esse tyran[n]os: et q[ui]d tyra[n]n[us]/ est de morib[us] gai caligule: & neronis nepotis eius & de exitu vtriusq[ue].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

Polícratíci de Curialnū nugis.

tos a se aut sibi ab aliis carnaliter genitos. Immenſum híc aperi-
ritur opus & via calamo dilatatur: ſed ſubſiſto parcens articulis
qui publicis aſpectibus ingeruntur. Si quis autē híc quippiā dici
durius calūniatur: ſi ea que a patribus dicta ſūt legerit: mihi fa-
cile veniā indulgebit. Si enī tyrannus ſeculari iure diuino & hu-
mano perimit quis tyrannū ī ſacerdotio diligendū cenſeat aut
colendum? Quid ſi iſtud videtur acerbum: illum qui non niſi vera
loquebatur & dulcia ī patrociniū aduoco beatum Gregoriū/
qui acerbius iſta proſequitur. Et vt cetera taceam / hoc ipſis oib⁹
notum eſt: quia ſcire plati debent qd cū ipſi delinquant tot morti-
bus digni ſunt: q̄t ad ſubditos pditionis exēpla tranſmittunt.

Ministros dei eſſe tyrannos & quid tyrānus & de moribus
gaili caligule & nerōis nepot⁹ ei⁹ & exitu vtriuſq; Ca. XVIII.

Ministros dei tamen tyrannos eſſe non abnego qui in
vtrōq; p̄matu ſcilicet animarū & corporū / iuſto iudi-
cio ſuo eſſe nolint / p̄ quos punirentur mali & corrige-
rētur: & exercitarentur boni. Nā & peccata populi fa-
ciunt regnare hypocritā & ſicut regū teſtatur hystoria defectus
ſacerdotum in populo dei tyrannos induxit. Siqdē p̄mi p̄ſes &
patriarche / viuendi ducē optimā naturam ſecuti ſunt. Succeſſe-
runt duces a moyſe ſequētes legē: & iudices qui legis auctori-
te regebant populū & eoſdem fuiſſe legimus ſacerdotes. Tādē
in furore dñi dati ſunt reges: alii quidē boni: alii vero mali. Se-
nuerat enim ſamuel: & cum filiis eius non ambularent in viis
ſuis: ſed auaritiā & immundiciā ſectarentur / populus qui for-
taſſe & ipſe meruerat: vt ei tales preeſſent ſacerdotes: a deo quē
contempſerat ſibi regem / extorſit. Electus eſt ergo ſaul: reg⁹ ta-
men iure p̄dito. i. qui filios eorum tolleret: vt faceret aurigas
& filias vt panifice fierent & focarie: & agros & predia / vt ea p̄
libito diſtribueret ſeruis ſuis: populūq; totum ſeruitutis preme-
ret iugo. Idem tamen xp̄us dñi dictus eſt: & tyrannidē exercēs
regium non amiſit honorem. Incuſſit enim deus timorem om-
nibus: vt eum quaſi miniſtrum dñi cuius quodammodo geſta-
bat imaginem venerarentur. Amplius quidē adiciā / etiam ty-
ranni gentiū reprobati ab eterno ad mortem / miniſtri dei ſunt /
& xp̄i dñi appellātur. Vnde propheta. Ingredientur portas ba-
bilonis duces videlicet cyrus & darius. Ego enim mandauī ſan-
ctificatis meis: & vocauī fortes meos in ira mea / & exultantes
in gloria mea. Ecce quia ſanctificatos vocat meos & p̄ſas / nō
qd ſancti eſſent: ſed dñi aduerſus babilonem implebant volunta-

Audat bñſi
gregoriū.

xj. q. iij. p̄cipue

Job. xxxiiij.
i. Reg. xiiij.

Josue. i. per
totum.

i. Regū. xvj. &
xxiiij. & xxvj.

Eſate. xiiij.

tem. Alas quoque. Ecce ego adducam (inquit) nabugodonosor seruum meum: & quia seruiuit mihi bene apud thyrum: dabo ei egyptum. Omnis autem potestas bona quoniam ab eo est a quo solo omnia & sola sunt bona. Vtenti tamen interdum bona non est aut patienti sed mala: licet quo ad vniuersitatem sit bona: illo faciente qui bene vtitur malis nostris. Sicut enim in pictura fuscus aut niger color aut aliquis alius per se consideratus indecens est: & tamen in tota pictura decet: sic per se quedam inspecta: indecora & mala: relata ad vniuersitatem bona apparent & pulchra/ eo omnia sibi adaptante cuius omnia opera valde sunt bona. Ergo & tyranni potestas bona quidem est: tyrannide tamen nihil est peius. Est enim tyrannis a deo concessa homini potestatis abusus. In hoc tamen malo/ multus & magnus est bonorum usus. Patet ergo non in solis principibus esse tyrannidem sed omnes esse tyrannos: qui concessa desuper potestate in subditis abutuntur. Porro si potestas accedat sapienti: qui rerum omnium nouit & habet usum: omnibus bonis grata est & omnibus utilis. Si vero cadat in insipientem/ & si bonis quibus omnia cooperantur in bonum mala esse non possit: molesta tamen ad modicum temporis est. Nam eam vtriusque contingere: manifestum est: licet exigente malitia temporis nostri: qui in nos flagellum domini iugiter prouocamus: malis id est insipientibus sepius concedatur. Quid enim in rebus humanis romano imperio potentius potest vlla memoria recordari? Si temporum series ab vrbe condita reuoluatur: illud inueniuntur mali gessisse frequentius. Quis enim gayo caligula augusti tertio successore tetrior aut immanior preter neronem/ qui antecessores & successores omnes turpitudine vite & inauditis flagitiis superauit? Hic autem caligula omnium flagitiosissimus: tantum rexit: aut potius torfit impius: ea quidem crudelitate ut proprie inuidens felicitati: de conditione suorum temporum querentur: eo quod nullis insignirentur calamitatibus publicis. Ille siquidem ortu suo pacauerat secula: qui delere venerat conditionis & mortis imperium. Licet enim hec immensitas pacis ascriberet augusto: christo tamen potius ascribenda est: qui ciuis romanus in dictione census ascriptus est: regnante augusto. Siquidem euangelionum & hystoriarum veridica relatione constat: quia sub eo natus est auctor vnicus pacis/ deus homo: virginis filius christus cuius eterna dispositio ad veram pacem: & felicissimi regni beatitudinem conscripsit electos: cuius aduentus multis prenuentus est & patefactus indicium. Nam ut orosius refert cum cesar

Tyrānis qd ē

De gayo caligula.
Denerone.

De augusto.

Luce. ij.

Orosij dictū.

Polícratíci de Curialiū nugis.

iulio interfecto: ex apolonia rediēs urbem ingredere / hora cir-
 citer tertia / repente / liquido ac puro sereno / circū ad species ce-
 lestis arcus / orbē solis ambiit: & hoc octavo idus ianuarii die q
 dicitur epiphaniō: creditur accidisse: quo cesar primum iā por-
 tas sopitis finitūq; omnib; ciuilib; bellis clausit: & augusti ade-
 ptus est nomen: apicem declarans imperii: vt penes vnum do-
 ceretur summa rerū & potestatum esse quam monarchiā nomi-
 nant greci. Refert idē hystoriographus q; cū a sicilia rediēs rece-
 ptis legionibus a pompeio & lepidō / triginta milia seruatorū do-
 minis restituisset & omnia superiora populi debita donāda: lit-
 terarū etiam monimētis adhibitis sensuisset. In ipis dieb; fons
 olei largissimus de taberna meritoria per totum diem defluxit
 illum manifeste utiq; adesse imperio nunciāns / qui seruos dyas-
 boli peccatores / iusto dei dominio subdere venerat: & pauperū
 misereri. Cū ergo a facie xpī silerent oīa / & tantas miseratiōes
 altissimi obstupesceret mundus: summa rerum & potestātū in
 tertiu ab augustō / caligulā cecidit. Cuius ferocia: vt breuib; li-
 queat / exclamasse fertur: vtinam populus romanus vnā tan-
 tum cervicē haberet. Et quia hostis deerat: magno & incredi-
 bili apparatu / pfectus est hostem querere ociosisq; viribus ger-
 maniam galliāq; pcurrens in ora oceani circa prospectum bri-
 tannie substitit: romāq; reuersus est belli deficiente materia: &
 nullo expleto negotio nisi q; belinū britannorum regis filiū quē
 pater expulerat cū paucis in deditiōem accepit. Infestissimus
 quidem iudeis extitit: & sacra hierosolymorum loca prophana-
 ri: & statuis repleri iussit: & se coli vt deum. Pylatum iudee p̄si-
 dem tantis coartauit angoribus: vt sua se transuerberās manu:
 malorū compendiu / mort(celeritate quesierit. Sorores quas ca-
 ligula primū stupro polluerat dānauit exilio: & post oēs simul
 exules iussit occidi. Ipse autem a suis p̄tectoribus occisus est. In
 secreto eius inuenti sunt duo libelli continentes lectissimorum
 nomina ciuū quos morti destinauerat: eratq; iscriptio alterius
 gladius alteri pugio. Archa quoq; ingens multipliciū veneno-
 rum inuenta est / quibus claudio cesare iubēte: demersis: maria
 ipa / magno pisciū exitio p̄testante / traduntur infecta. Successit
 autē caligule: claudio tamen interposito: nero cesar / rerū vi-
 tiorūq; successor: immo transgressor / petulantiam: libidinem: lu-
 xuriam: auaritiā: crudelitatemq; scelere quouis exercuit. T este
 nāq; orosio ptitus petulātia: omnia pene italie & grecie theatra
 perlustrans: assumpto etiam vari vestitus dedecore: cericas id

De neroue / et
 quid de ipso.

Orosius.

est cornicines: citharistas: tragedos: & aurigas sepe nisus est superasse. Libidinibus quoque tantis exagitatus est: ut ne a matre quidem vel sorore: vlla ve consanguinitatis reuerentia abstinuisset referatur. Virum in uxorem duxerit: ipse a viro ut vxor acceptus sit. Luxurie tam effrenate fuit: ut retibus aureis piscaretur funibus purpureis: frigidis & calidis lauaret unguentis. Nullam vestem bis induit: nec unquam minus mille carrucis confecisse traditur iter. Denique urbis rome incendium / voluptatis sue spectaculum fecit: per sex dies septemque noctes ardens ciuitas regio pavit aspectus. Horrea quadro structa lapide / magneque ille veterum insule / quas discurrens flamma ad ire non poterat: magnis machinis quondam ad externa bella preparatis labefacte atque inflammate sunt: ad aditorum mansiones bustorumque diuersoria infelici plebe compulsa. Quod ille ex altissima illa mecenaciana turre prospectans / letusque flammæ pulchritudine ut aiebat tragico habitu heleifeles odam sonat / sacerdotales hymnos ciuitatis in qua solis splendor colitur decantabat. Auaritie autem tam prurpe extitit: ut post hoc incendiū urbis quam se augustus ex lateritia marmoream reddidisse iactauerat / neminem ad reliquias rerum suarum adire permiserit. Cuncta que flammæ quoquomodo superfuerant ipse abstulit / centiescentenamilia sextertium annua / a senatu conserri sibi imperauit. Plurimos senatorum nulla ex tante causa bonis priuauit. Negociatorum omnium / sub vna die / tormentis queque adhibitis / omnem penitus censum abstraxit. Crudelitatis autem rabie ita effrenatus est: ut plurimam senatus partem interficeret / equestrum ordinem pene destitueret. Sed ne parricidiiis quidem abstinuit matrem: fratrem: sororem: uxorem: ceterosque omnes cognatos: & propinquos sine hesitatione prostrauit. Anxit hanc molem facinoris eius temeritas impietatis in deum. Nam primus rome christianos suppliciis & mortibus affecit: ac per omnes prouincias pari persecutione excruciarum imperauit. Ipsumque nomen extirpare conatus beatissimos christi apostolos petrum cruce: paulum gladio interfecit. Mox acerbissime miseram ciuitatem: oborte vndique oppressere clades. Nam subsequente autumno tanta urbi pestilentia incubuit: ut triginta milia funerum in rationem libitiniane venirent. Britannica deinde clades e vestigio accidit: qua duo precipua oppida magna / ciuium sociorumque clade & cede direpta sunt. Preterea in oriente magnis armenie prouinciis amissis Romane legiones sub iugum parthicum misse egregie syria retenta est. In asia tres urbes hoc est laodicie iera-

Trog⁹ pōpei⁹
Iosephus.
Egīstippus.
Suetonius.
Quīt⁹ curti⁹.
Titus liuius.
Corneli⁹ taci⁹
tus. Serenus
Tranquillus.

polis: colose: terremotu ceciderūt. Hec orosius fere cuius verbis & sensu eo libentius vtor: q̄ scio xpianum & magni discipulum augustini: ppter religionem fidei nostre/ x̄itati diligentī⁹ inste-
tisse. Hec quidem possunt & apud alios hystoricos iuueniri dis-
fufius qui tyrannorū atrocitates/ & exitus miseros/ plenius scri-
bunt. Que si quis diligentius recenferi voluerit: legat ea q̄ tro-
gus pompeius/ iosephus/ egīstippus/ suetoni⁹/ q̄ntus curti⁹/ cor-
nelius tacitus/ thitus liuius/ seren⁹ & trāquillus: & alii hystori-
ci quos enumerare longū est: suis comprehenderunt hystoriis.
Ex quibus liquebit facile quia semper tyranno licuit adulari li-
cuit eū decipere & honestū fuit occidere: si tamen aliter coerceri
non poterat. Nō enī de priuatis tyrannis agī: sed de his q̄ rem-
publicam p̄munt. Nā priuati legibus publicis que constringūt
omniū vitas facile coercent. In sacerdotem tamē & si tyrānum
induat ppter reuerentiā sacramenti gladiū materialē exercere
non licet: nisi forte cū exauctoratus fuerit: in ecclīaz dei cūrentā
manū extendat. Eo quidem perpetuo obtinēte: vt ob eādē cau-
sam nō consurgat in eū duplex tribulatio. Preter rē tamen non
videtur si hec que dicta sunt aliquibus astruamus exemplis.

De morte iulii cesaris & aliorum gentilium tyrā-
norum. Capitulum. XIX.

Laudes cesa-
ris.

Currit ergo in p̄mis domus cesarea: qua nihil potē-
tius aut gloriosius vlla etate recolit mūdus. Siquidē
iulius cesar primus orbē prudētie/ & rei militaris/ vi-
ribus/ acquisiuit homo perpaucorū & cui nullū exp̄s-
se simīlē adhuc edidit natura mortaliū. Licet enī eū cicero alicui
bi crimine/ q̄ citra oēm vtilitatis aut honestatis speciē delecta-
batur iniuriis adeo vt eum ip̄m peccare iuraret/ idem tñ tantis
laudib⁹ eundē effert: vt deorū censeat mun⁹ ex x̄tutibus tēpera-
tum romano indultū impio: vtpote q̄ nec p̄sper⁹ extolli/ nec ad-
uersis frāgi nouerit/ magnific⁹ sine crudelitate: sine temeritate
magnanim⁹. Quis enī si alius esset: posset temerari⁹ videri ces-
sar tamen audax videri nō debet: cui⁹ volūtas/ deorū aspirante
fauore/ semper infra potestatem fuit. Nemo ferum expert⁹ Ce-
sarem/ nisi superbia rebellaret/ prouocatus iniuriis pronus fuit
ad veniam. Quos vicit viribus: prudentia antecessit. Exces-
sus eius videbātur sperare & ad iustitiam aspirare. Quod ex
eo Coniici potest/ q̄ nullum tempus sibi voluit esse Philoso-
phie expert⁹. His videtur Orosius pro parte consentire. Cum
enim in egypto magna pars militum ei⁹ cecidisset: & ipse sicut